

KORPONAI ÁKOS*

A prostitúció jelensége az emberi jogok hálójában

I. Bevezetés

A prostitúció egy rendkívül komplex alapjogi, történeti, jogpolitikai, erkölcsi és közrendi vonatkozásokkal rendelkező társadalmi jelenség. Jelen volt a Mezopotámiát benépesítő valamennyi ókori civilizáció körében, az antik görög poliszokban, a császárkori Római Birodalomban pedig egyenesen megadóztatták a prostitúciós tevékenységből származó jövedelmeket.¹ Jelentős változások a középkorban, majd a kora-újkorban következtek be.² Ezek eredményeként a prostitúció nemzeti szabályozásai kapcsán a XIX. századra egyfajta „reglementációs konszenzus”³ alakult ki, amit a XX. században – többek között az újonnan megjelenő abolicionista mozgalom⁴ – hatására fokozott differenciálódás követett.⁵

---

* Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

¹ Lásd részletesebben: RAHIM, ABDUL R. et al.: *Historical Background of Prostitution and Typology: A Social-Legal Perspective*. Mediterranean Journal of Social Sciences 2016/5. 232–240. pp.; GLAZEBROOK, ALLISON: *Greek Prostitutes in the Ancient Mediterranean, 800 BCE-200 CE*. University of Wisconsin Press, Madison, 2011. 9–11. pp.; PÉTER ORSOLYA: *Scortum, lupa, meretrix (A prostitúció a klasszikus római jogforrásaiban)*. In: Jakab Éva (szerk.): *Tanulmányok dr. Molnár Imre egyetemi tanár 70. születésnapjára*, SZTE-ÁJTK, Szeged, 2004. 276–291. pp.; FLEMMING, REBECCA: *Quae Corpore Quaestum Facit: The Sexual Economy of Female Prostitution in the Roman Empire*. The Journal of Roman Studies 1999. 38–61. pp.

² A középkori európai társadalmak a prostitúciót Szent Ágoston és Aquinói Szent Tamás tanai alapján szükséges rossznak tekintették, szigorú ellenőrzés alatt létrejöhettek vöröslámpás negyedek és nyilvánosházak (bordélyok, fürdők...). Az újkor kezdetén eltérő trendek figyelhetők meg: a humanista eszmék és a reformáció elterjedése, valamint egy új nemi betegség, a szifilisz megjelenése miatt az állami hatóságok időről időre kísérleteket tettek a prostitúció „betiltására”. Ugyanakkor az efféle szélmalomharc folyamatos kudarcai a legtöbb államot kompromisszumra kényszerítették. Ez a prostitúciót hatósági védelemben részesítő törvényi szabályozások létrejöttét jelentette. Lásd: van de POL, LOTTE: *Prostitution in Early Modern Amsterdam*. International Symposium in Europe, Leiden, 2001. 91. p; KARRAS, RUTH MAZO: *The Regulation of Brothels in Later Medieval England*. Journal of Women in Culture and Society 1989/2. (14) 401. p.

³ <https://ehne.fr/en/encyclopedia/themes/gender-and-europe/prostitution-1800-today/regulating-prostitution> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁴ BLAND, LUCY: *‘Purifying’ the public world: feminist vigilantes in late Victorian England*. Women’s History Review 1992/3. 399. p.

⁵ A reglementációs és abolicionista modellekkel a következő, A prostitúció szabályozási alternatíváinak elméleti sajátosságai c. fejezetben foglalkozok.

Manapság a társadalmi jelenséggel kapcsolatos szabályozások a széleskörű megengedés és az abszolút tiltás tengelyének skáláján oszlanak meg. A szakirodalom ezeket különböző kategóriák szerint osztályozza, amelyek a prostitúció teljes kriminalizációja, részleges kriminalizációja, legalizációja és dekriminalizációja.⁶ Magyarországon például a jogalkotó 1950-ig a reglementációs modell szellemében legalizálta, ezt követően 1993-ig a prohibíció jegyében kriminalizálta, 1993-tól dekriminalizálta a prostitúciót, majd 1999-től legalizálta az anyagi ellenszolgáltatásért történő szexuális szolgáltatások nyújtását.⁷ E változások bemutatásától eltekintek, ugyanis szétfeszítené e dolgozat kereteit. Emellett nem lenne lehetőség az általam kidolgozott keretrendszer ismertetésére.

A prostitúció erkölcsi-etikai szemléletű vizsgálata számos tanulmány tárgyát képezi. A területen született szakirodalom olyan társadalmi jelenségként tekint a prostitúcióra, amely fizikailag és érzelmileg káros mind a szexuális szolgáltatások nyújtóira, mind az igénybe vevőire nézve.⁸ Emiatt az erkölcs védelme tekintetében elérendő célként a prostituáltak egyenlőségének biztosítását, valamint emberi méltóságuk megőrzését jelölik meg. E cél megvalósításához azonban gyökeresen eltérő módokat tartanak helyénvalónak. Egyrészt a prostitúció legalizációja (illetve dekriminalizációja),⁹ másrészt a részleges kriminalizálás szükségessége mellett érvelnek.¹⁰ Utóbbi gyakorlatilag a svéd modell támogatását jelenti, amely a szexuális szolgáltatások megvásárlását tilalmazza.¹¹

A kriminalizáció ugyanakkor az azt övező represszió miatt jelentős közrendi aspektussal bír. Emellett a legalizáció szintén számos jogszabály betartását követeli meg a prostituáltaktól, ami még a legalizációs modell mintapéldájának tekintett Hollandiában is komoly feladatot jelent a rendőrségnek.¹² Az olyan jóléti intézkedések, mint a prostituáltak társadalombiztosításhoz való jogának biztosítása, egészségügyi ellátásuk, gyermekeik gondozása és oktatásuk garantálása nélkülözhetetlenné teszi a hatóságokkal való érintkezést.¹³ A prostitúció közrendi vonatkozásait és a magyar rendőrök prostituáltakhoz való

⁶ BENOIT, CECILIA et al.: "The Prostitution Problem": Claims, Evidence, and Policy Outcomes. Archives of Sexual Behavior 2019/7. 2907. p.

⁷ SÁRKÁNY PÉTER: *A prostitúció néhány jogi és gazdasági kérdése*. Phd értekezés, Győr, 2012. 55–61. pp.

⁸ MOEN, OLE M.: *Is prostitution harmful?* Journal of Medical Ethics 2014/2. 73. p.

⁹ RICHARDS, DAVID A. J.: *Commercial sex and the rights of the person: A moral argument for the decriminalization of prostitution*. University of Pennsylvania Law Review 1979/5. (27) 1195–1287. pp.

¹⁰ PETERSON-IYER, KAREN: *Prostitution: A Feminist Ethical Analysis*. Journal of Feminist Studies in Religion 1998/2. 19–44. pp.; FARLEY, MELISSA: *Slavery and Prostitution A Twenty-First-Century Abolitionist Perspective*. In: Martin, Bonnie - Brooks, James F. (eds.): *Linking the Histories of Slavery: North America and Its Borderlands*. School for Advanced Research Press, Santa Fe, 2015. 304–305. pp.

¹¹ PODOLETZ LÉNA: *A prostitúció szabályozásának lehetséges megoldásai és főbb problémái*. Belügyi Szemle 2015/3. 99. p.

¹² WAGENAAR, HENDRICK: *Why Prostitution Policy (Usually) Fails and What to Do about It?* Social Sciences 2017/6. 43. p.

¹³ D'CUNHA, JEAN: *Prostitution Laws: Ideological Dimensions and Enforcement Practices*. Economic and Political Weekly 1992/17. 34. p.

viszonyulását a téma szakértője, Kovács István rendőrszázados több tanulmányában részletesen feltérképezte.¹⁴ Eredményei szerint a legnagyobb problémát a hatalmi visszaélések jelentik, amely túlkapások gyakran a fizikai agressziót is magukban foglalják.¹⁵ Komoly hiányosságot jelent emellett az elégtelen feladatvégzés és segítségnyújtás hiánya is. Mindezek tekintetében az áldozatok védelmét szolgáló javaslatokat fogalmazott meg.¹⁶ A prostitúció erkölcsi és rendészeti megítélésével sem tudok részletesebben foglalkozni jelen dolgozatban, mivel az alkotmányjogi helyett alapvetően kriminológiai szemléletmódot igényelne.

Dolgozatom célja a prostitúció és az emberi jogok közötti nemzetközi szintű kapcsolatrendszer feltárása. Eredményeim alapján egy, a jelenleginél átfogóbb és nagyobb fokú oltalmat biztosítani hivatott emberi jogi védőháló létrehozatalát javaslom. Munkámban:

- bemutatom a prostitúció jogi szabályozásának modelljeit, vagyis a prohibíció, a reglementáció és az abolíció fogalmát, valamint e modellek prostitúcióhoz való viszonyulását,
- kijelölöm a vizsgálatom tárgyát képező – a prostitúció és az ahhoz kapcsolódó élősdi jellegű cselekmények szabályozását magukban foglaló – univerzális és regionális (európai) nemzetközi normák körét,
- kategorizálom a vizsgálat körébe vont nemzetközi jogforrásokat egy alapjogi szerkezeti elemzés lefolytatása révén,
- ismertetem az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJE) és az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) joggyakorlatát úgyszintén ezen osztályozás aspektusából,
- levonom a konzekvenciákat, végül *de lege ferenda* javaslatokat fogalmazok meg.

A téma viszonylatában a dolgozatban szereplő kategorizálás újszerű, a szakirodalomban nem található hasonló jellegű kutatás. Dolgozatomban több helyen felmerül az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJE) mellett az EU Alapjogi Chartájában is szereplő rabszolgaság és kényszermunka tilalma, valamint az Alapjogi Charta által biztosított, foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog közötti összeütközés. Ezen ellentétet az emberi jogok alapját¹⁷ képező emberi méltósághoz való jog elsődlegességének kiindulópontjából bontom ki.¹⁸

¹⁴ KOVÁCS ISTVÁN: *Az üzletszerű kéjelgéssel kapcsolatos rendőri visszaélések etikai vonatkozásai*. Belügyi Szemle 2015/4. 99–125. pp. KOVÁCS ISTVÁN: *Prostitúció és prohibíció a mai Magyarországon, avagy miért nem sikerül a rendőrségnek a szocializmust levétköznie a XXI. században?* Létünk 2018/2. 7–29. pp.

¹⁵ KOVÁCS 2018, 26–27. pp.

¹⁶ Emellett több kutatásának képezi tárgyát a magyarországi gyermekprostitúció problémaköre. Lásd: KOVÁCS ISTVÁN: *Fiatalkorúak prostitúciója és a magyar állam büntetőpolitikája valóban a XXI. században élünk?* In: Baráth Noémi Emőke – Mezei József (szerk.): *Rendészet – Tudomány – Aktualitások*. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Budapest, 2019. 163–168. pp.; KOVÁCS ISTVÁN: *A rendőrség fiatalkorúakkal – különösképpen a fiatalkorú prostitúcióval – kapcsolatos bűnmegelőzési feladatainak érvényesülése és gyakorlati tapasztalatai hazánkban*. Hadtudományi Szemle 2015/1. 231–245. pp.

¹⁷ ZAKARIÁS KINGA: *Az élethez és az emberi méltósághoz való jog. Összehasonlító jogi elemzés a német és magyar alkotmánybírósági gyakorlat tükrében*. PhD-értekezés. Budapest, 2019. 37. p.

¹⁸ Az emberi méltóság az alkotmányjog alapjogi rendszerének „eredője” – ugyanakkor önállóan is értelmezhető. A közelmúltban több kutatás foglalkozott igen mélyrehatóan az emberi méltóság és a prostitúció kérdéskörével. A tudományterületen elért eredményeket a legteljesebb mértékben figyelembe veszem. Lásd: CAMPAGNA, NORBERT: *Human dignity and prostitution*. In: Düwell, Marcus et al. (eds.): *The Cambridge*

II. A prostitúció szabályozási alternatíváinak elméleti sajátosságai

1. Prohibíció

A teológiai fundamentummal rendelkező prohibíciós modell a prostitúció teljes, össztársadalmi szintű tiltását írja elő.¹⁹ Az ebből eredő büntetőjogi üldöztetés a prostitúcióra épülő parazita jellegű cselekmények elkövetőire (kerítők, kitartottak) is kiterjed a prostituáltak és a kliensek mellett.²⁰ A modell elutasítja a nyilvánosházak létesítését, a szexuális célú kizsákmányolást, továbbá mindezek miatt a prostituáltak regisztrációját is, amely a következő modellnél jelentős szerepet tölt be.²¹

2. Reglementáció

A prostitúcióhoz szükséges rosszként való viszonyulás a reglementációs modell alapja, amely a rendszeres orvosi vizsgálat és állandó hatósági felügyelet alatt álló prostituáltak munkavállalónak tekinti. Ennek kulcseleme, hogy a tevékenységüket bordélyházakban végző prostituáltakat a rendőrség regisztrálja, egészségügyi nyilvántartásba vegye, majd engedéllyel lássa el őket.²² A szexmunka elismerése azonban kizárólag a prostitúció önkéntes²³ formáját legalizálja, egyúttal szigorú büntetéseket irányoz elő a prostitúcióra kényszerítésben közreműködőkre nézve.²⁴ A modell sajátossága ún. türelmi zónák létrejöttének engedélyezése.

Az újabb neo-reglementációs rendszer már ellenzi a nyilvánosházak működését, ugyanakkor biztosítja az egyéni prostitúció lehetőségét a már említett feltételek (orvosi ellenőrzés és regisztráció) fennállása esetén.²⁵

3. Abolíció

Az abolicionizmus kifejezés valaminek az eltörlését, például a rabszolgaság megszüntetését jelenti. A prostitúció esetében az abolicionista mozgalom a reglementációval szemben határozható meg, célja a társadalmi jelenségre vonatkozó szabályozások eltörlése.²⁶

Handbook of Human Dignity. Cambridge University Press, Cambridge, 2014. 454–460. pp.; SHEPHERD, BENJAMIN J.: *Does prostitution violate human dignity?* PhD értekezés. Cambridge, 2015.

¹⁹ SÁRKÁNY 2012, 49. p.

²⁰ FEHÉR LENKE: *Nemzetközi törekvések az emberkereskedelem ellen.* Kriminológiai Közlemények 1997. (55) 27. p.

²¹ KOVÁCS ISTVÁN: *A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel.* PhD értekezés. Budapest, 2016. 44. p.

²² KOVÁCS 2016, 66–67. pp.

²³ Az EJEB szemlélete szerint fogalmilag nem lehetséges önkéntes prostitúcióról beszélni, mert a társadalmi-gazdasági vagy valamilyen egyéb kényszer minden esetben megállapítható – ezt később részletesen elemzem. Lásd: SHEPHERD 2015, 78. p.

²⁴ KILVINGTON, JUDITH – DAY, SOPHIE – WARD, HELEN: *Prostitution Policy in Europe: A Time of Change?* Feminist Review 2001/1. 85. p.

²⁵ FEHÉR 1997, 27. p.

²⁶ SÁRKÁNY 2012, 40. p.

Álláspontjuk szerint prostitúció vonatkozásában a rabszolgasághoz hasonlóan nem lehet az érintettek emberi méltóságáról beszélni, a marginalizáltságból eredő tárgyiasítás és dehumanizáció miatt.²⁷ Továbbá a prostituáltak és a kerítők közötti egyenlőtlen, abúzuson nyugvó kapcsolat a előbbieik szabadságának, illetve a választás lehetőségeinek megszüntetését eredményezi.²⁸

A neo-abolicionizmus az abolicionizmusból kiindulva, ám az erkölcsi helyett racionális alapon tartja elfogadhatatlannak a prostitúciót, mint életvitelt. Ebből a nézőpontból a szexuális tevékenység mindaddig magánügy, amíg nem sérti a közérkölcsei normákat. A prostituált ugyanakkor csak áldozat lehet, így nem büntethető. Tehát a prostitúció nem bűncselekmény, de legális foglalkozásként sem üzhető.²⁹ A neo-abolicionizmus emellett az emberkereskedelem elleni harcot is zászlójjára tűzte.³⁰

III. A releváns nemzetközi jogforrások és azok kategorizálása

1. Alapvetések

A prostitúcióhoz kötődő szabályozási modellek differenciáltsága rendkívül lényegessé teszi a területen született nemzetközi jogforrásokat a prostituáltak emberi jogainak biztosítása tekintetében. Több egyezmény számukra egyúttal az emberkereskedelemmel³¹ szemben is védelmet kíván nyújtani. Jelen dolgozat keretében az alábbi jogforrásokat elemzem:

- New York-i Egyezmény³²
- Palermói Protokoll³³
- Gyermekjogi Egyezmény³⁴
- Emberi Jogok Európai Egyezménye³⁵

²⁷ FARLEY 2015, 285–286. pp.

²⁸ FARLEY 2015, 295. p.

²⁹ FEHÉR 1997, 27. p.

³⁰ CHUANG, JANIE A.: *Rescuing Trafficking from Ideological Capture: Prostitution Reform and Anti-Trafficking Law and Policy*. University of Pennsylvania Law Review 2010/5. 1680. p.

³¹ Napjainkban Európában hétből legalább egy prostituált emberkereskedelem áldozata. Lásd: SCHULZE, ERIKA et al.: *Sexual exploitation and prostitution and its impact on gender equality*. European Parliament's Committee on Women's Rights and Gender Equality Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs – Study, 2014. 6. p.

³² Az emberkereskedés és mások prostitúciója kihasználásának elnyomása tárgyában, New Yorkban, 1950. évi március hó 21. napján kelt nemzetközi egyezmény. A magyar kihirdetéséről szóló jogszabály: 1955. évi 34. törvényerejű rendelet.

³³ Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve. A magyar kihirdetéséről szóló jogszabály: 2006. évi CII. törvény.

³⁴ Az Egyesült Nemzetek gyermek jogairól szóló, New York-ban, 1989. november 20-án kelt Egyezménye. A magyar kihirdetéséről szóló jogszabály: 1991. évi LXIV. törvény.

³⁵ Az Európa Tanács emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezménye. A magyar kihirdetéséről szóló jogszabály: 1993. évi XXXI. törvény.

- Varsói Egyezmény³⁶
- Lanzarote-i Egyezmény³⁷
- 2011/36/EU irányelv³⁸
- EJEB releváns ítélkezési gyakorlata
- EUB releváns ítélkezési gyakorlata

Előjáróban annyit szükséges megállapítani, hogy a terület összetettsége³⁹ miatt egyetlen olyan nemzetközi jogforrás sincs, amely a prostitúcióban érintett valamennyi személy jogait egyszerre biztosítja. A jelenleg hatályos univerzális és regionális (európai) jogforrások fókuszában főként a prostitúcióban érintett egy-egy alanyi kör áll. Lényeges továbbá, hogy a prostitúcióhoz fűződő eltérő szakirodalmi szemléletmódok csak részlegesen manifesztálódnak a nemzetközi jogforrásokban, ami további különbségtételt tesz indokolttá. Végül vizsgálatom körébe vontam az EJEB és az EUB e tárgykörben hozott, hasznos támpontot nyújtó ítéleteit.

Mindezek alapján a fenti jogforrások kategorizálását végeztem el. Az osztályozás során elsősorban azt vettem alapul, hogy a prostitúcióban érintett mely személyekre nézve tartalmaznak rendelkezéseket. Az egyes szemléletmódok szerinti elhatárolást kiegészítő jelleggel alkalmaztam.

A kategorizálás jogforrási és alanyi szempontjainak, valamint a konzekvenciák összesítésére egy átfogó táblázatot⁴⁰ készítettem. A továbbiakban az általam létrehozott négy kategóriát mutatnám be, amelyek a következők:

- a bűnözés visszaszorítására irányuló,
- a vállalkozás szabadságát biztosító,
- az áldozatvédelem-centrikus és
- a gyermekközpontú jogforrások.

2. A bűnözés visszaszorítására irányuló jogforrások

2.1. A New York-i Egyezmény

Az Egyesült Nemzetek Szervezete létrejöttétől kezdve komoly figyelmet fordított az emberi méltóság védelmére.⁴¹ A prostitúció tekintetében ennek érdekében a prostituált

³⁶ Az Európa Tanács emberkereskedelem elleni fellépéséről szóló, Varsóban, 2005. május 16-án kelt Egyezménye. A magyar kihirdetéséről szóló jogszabály: 2013. évi XVIII. törvény.

³⁷ Az Európa Tanács gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről szóló, Lanzarote-ban, 2007. november 25-én kelt Egyezménye. A magyar kihirdetéséről szóló jogszabály: 2015. évi XCII. törvény.

³⁸ Az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelv.

³⁹ TANDON, TRIPTI et al.: *Sex Work and Trafficking: Can Human Rights Lead Us Out of the Impasse?* Health and Human Rights Journal 2014/2. <https://www.hhrjournal.org/2014/10/sex-work-and-trafficking-can-human-rights-lead-us-out-of-the-impasse/> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁴⁰ Lásd: 1. Melléklet

⁴¹ Mind az ENSZ Alapokmányban, mind az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában szerepel. Lásd: <http://www.cap-international.org/wp-content/uploads/2016/11/ProstitutionUnderIntlHumanRightsLawEN.pdf>

harmadik személy által történő kizsákmányolásának büntetendővé nyilvánítását tűzte ki célul, ami az 1950-ben elfogadott New York-i Egyezményben öltött formát.⁴² A jogalkotás jelentős mértékben támaszkodott az emberkereskedelem elleni fellépés terén a század első felében született egyezményekre.⁴³ Az ezek végrehajtásából származó tapasztalatok összegzése alapján az 1950-es Egyezményt előkészítő ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa arra az álláspontra helyezkedett, amely szerint egyedül az abolicionizmus ideológiáját követő szabályozás tenné lehetővé a nemzetközi emberkereskedelem felszámolását.⁴⁴ Az Egyezmény úttörő módon nemi szempontból semleges, valamint az emberkereskedelem megállapításához nem írja elő követelményként a cselekmény nemzetköziségét.⁴⁵ Továbbá a Tanács szerint az emberkereskedelmet főként a prostitúció tolerálása, vagyis maguk a bordélyházak okozzák. Így először merült fel a prostitúció iránti „kereslet csökkentése”, az emberkereskedelem elleni fellépés hatékonyabbá tételével összefüggésben.⁴⁶

Emiatt áll az Egyezmény fókuszában a prostitúció kihasználása, amit az aláíró államok kötelesek a prostituált beleegyezésétől, illetve életkorától függetlenül bűncselekményként kezelni,⁴⁷ és tilos a prostituáltak számára bármilyen formában engedélyeket kiadniuk.⁴⁸ A New York-i Egyezmény valamennyi rendelkezésének áttekintése alapján válik egyértelművé, hogy a jogalkotói szándék a prostitúcióhoz kapcsolódó bűnözés visszaszorítására irányult: míg a prostitútorokkal⁴⁹ kapcsolatban és a hatósági együttműködés, illetve jogharmonizáció elősegítésére 18 cikk tartalmaz rendelkezéseket, addig a prostituáltak áldozatvédelme és reszocializációja⁵⁰ tekintetében mindössze 3 cikk szerepel benne.⁵¹ Kritikusai szerint a New York-i Egyezmény éppen ezért kevés garanciát nyújt maguknak az érintetteknek, mivel főként a kizsákmányolók és az emberkereskedők felelősségére vonásával foglalkozik.⁵²

2. 2. Palermói protokoll

Az emberkereskedelem a következő évtizedekben a kommunikációs technológiák fejlődésével párhuzamosan egyre növekvő problémát jelentett, különösen az 1980-as évektől

⁴² Uo.

⁴³ FEHÉR 1997, 30. p.

⁴⁴ HOLMAN, MELISSA: *The Modern-Day Slave Trade: How the United States Should Alter the Victims of Trafficking and Violence Protection Act in Order to Combat International Sex Trafficking More Effectively*. Texas International Law Journal 2008/2. 106. p.

⁴⁵ A korábbi nemzetközi jogforrások fogalmi rendszerében emberkereskedelem nők külföldre vitele esetén valósul meg. Illetve a férfiakat nem tekintették potenciális áldozatnak. Lásd: BRAND, MEGAN: *International cooperation and the anti-trafficking regime*. Working Paper Series 2010/71. 17. p.

⁴⁶ BRAND 2010, 14. p.

⁴⁷ SANTOS, B. DE SOUSA – GOMES, CONCEIÇÃO – DUARTE, MADALENA: *The Sexual Trafficking of Women: Representations of Illegality and Victimisation*. Revista Crítica de Ciências Sociais 2010/2. 175. p.

⁴⁸ LEHTI, MARTTI – AROMAA, KAUKO: *Trafficking for Sexual Exploitation*. Crime and Justice 2006/1. 169–170. pp.

⁴⁹ A prostitútor kifejezés a kerítők, szervezők, futtatók és a vásárlók gyűjtőneve. Lásd: http://prekogalfa.hu/documents/efop/TF_GYVGY_PDF.pdf 9. p.

⁵⁰ A részes feleknek intézkedéseket kell hozniuk a „szociális, gazdasági, nevelési, egészségügyi, valamint az ezekkel összefüggő területeken”, amelyek minimumkövetelményként a prostitúció megelőzését szolgálják annak társadalmi kiváltóokainak kezelésével. Lásd: New York-i Egyezmény 16. cikk; BRAND 2010, 15. p.

⁵¹ KOVÁCS ISTVÁN: *Jogharmonizáció vagy sem? Első rész: a New Yorki Egyezmény és a 2012. évi C. törvény – a Büntető Törvénykönyv. Jogelméleti Szemle 2017/2. 93. p.*

⁵² FEHÉR 1997, 35. p.

kezdve.⁵³ Hosszas kodifikációs folyamat eredményeként egy komplex megállapodás született: ez a 2000-ben elfogadott Palermói Protokoll, amely három Jegyzőkönyvből áll.⁵⁴

A téma szempontjából az a Jegyzőkönyv releváns, amely „*az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről*” rendelkezik. A korábbi egyezményekhez képest változást jelent, hogy a közepontjában immár a szervezett bűnözés áll, ebből kifolyólag az abolicionista modell propagálása helyett a prostitúcióra kényszerítés tilalmát rögzíti.⁵⁵ Emellett az emberkereskedelem tilalmazásán túl magában foglalja annak részletes definícióját.⁵⁶ Így ez az Egyezmény is a bűnözés visszaszorítására irányuló jogforrások közé tartozik. A meglehetősen szűk fókusz oka egy, az áldozatok emberi jogainak védelmét szem előtt tartani hivatott kompromisszum. Ilyen módon a korábbi New York-i Egyezményt ratifikáló (ennélfogva a prostitúciót főként kriminalizáló) államok mellett a jelenséget legalizáló szabályozással bíró államok számára is lehetővé vált a Jegyzőkönyv aláírása.⁵⁷

2. 3. A 2011/36/EU irányelv

Végül ebbe a kategóriába soroltam az Európai Unió emberkereskedelem elleni küzdelmet szolgáló 2011/36/EU irányelvét. A Lisszaboni Szerződés a jelenséggel szembeni fellépés alapjául szolgáló együttműködési területeket egyrészt szupranacionális szintre (a büntetőügyekben folytatott rendőri és igazságügyi együttműködés), másrészt megosztott – versengő – hatáskörbe delegálja (a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség).⁵⁸

Az emberkereskedelem elleni uniós szintű átfogó fellépés mérföldkövét képező 2011/36/EU irányelvet az alábbi két fő okból kifolyólag soroltam a bűnözés visszaszorítására irányuló jogforrások közé. Egyrészt mivel az 1. cikkben tárgyakként elsődlegesen minimumszabályok bevezetését jelöli meg az emberkereskedelem területén a bűncselekményi tényállások és szankciók vonatkozásában az EUMSZ 83. cikkének (1) bekezdésében szereplő büntetőjogi harmonizációs hatáskör alapján.⁵⁹ Másrészt a kerethatározatnál tágabban határozza meg az emberkereskedelem tényállását, valamint szigorítja a szankcionálását – alapesetben legalább ötévi, minősített esetben tízévi szabadságvesztés kiszabását írja elő.⁶⁰

Fontos megjegyezni, hogy az irányelv szem előtt tartja az áldozatvédelmet is: csak Preambulumban hatvannyolc alkalommal szerepel az áldozat kifejezés különböző szóösszetételek révén. Az irányelv rendelkező része a tagállamok számára előírja, hogy hoz-

⁵³ OLLUS, NATALIA: *The United Nations Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children: A Tool for Criminal Justice Personnel*. Resource Material Series 2004. (62) 20. p.

⁵⁴ OLLUS 2008, 20. p.

⁵⁵ LEHTI – AROMAA 2006, 139. p.

⁵⁶ CZINE ÁGNES: *Az emberkereskedelem, mint a szervezett bűnözés egyik megjelenési formája*. PhD értekezés, Pécs, 2011. 26–28. pp.

⁵⁷ HOLMAN 2008, 108. p.

⁵⁸ UDVARHELYI BENCE: *Az Európai Unió büntetőjogi jogalkotásának legújabb tendenciái*. Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica, Tomus XXXII. 2014. 322. p.

⁵⁹ <https://emberkereskedelem.kormany.hu/akadalymentes/dr-berta-krisztina-helyettes-allamtitkar-asszony-kozlemenye-az-emberkereskedelem-elleni-nap-alkalmabol> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁶⁰ UDVARHELYI 2014, 328. p.

zanak konkrét intézkedéseket a közvélemény felvilágosítása és az áldozatok védelme érdekében.⁶¹ Szintén rögzíti, hogy az áldozatok a bűncselekményekben kényszerből való részvételükért nem büntethetők.⁶² A kategorizáláson túl támasztja alá ugyanakkor az a szakmai vélekedés, amely szerint az áldozatok védelme terén további jogalkotói diskurzusok és cselekvések szükségesek.⁶³

3. A vállalkozás szabadságát biztosító jogforrások

Maradva az EU-nál, az emberkereskedelem elleni fellépés azért is fölöttébb lényeges, mivel az uniós jogban a prostitúcióval kapcsolatos jogalkotás tagállami hatáskörbe tartozik. A szexuális szolgáltatások nyújtása számos tagállamban legális tevékenységnek minősül.⁶⁴ Egy 2013-as, a prostitúció és az emberkereskedelem kölcsönhatását vizsgáló nagyszabású kutatás arra a megállapításra jutott, hogy a prostitúció legalizációja a piac kibővítésénél fogva az emberkereskedelem terjedéséhez vezet. Ugyanakkor a prostitúciós tevékenységet végzők szempontjából a kriminalizációval ellentétben a legalizáció munkakörülményeik számottevő javítását teszi lehetővé, továbbá biztosítja az egyén számára a „választás szabadságát”.⁶⁵ Az EU Alapjogi Chartája kapcsán mindkét álláspontnak van létjogosultsága: a rabszolgaság és kényszermunka tilalmáról szóló 5. cikkének (3) bekezdésében előírja, hogy „tilos emberi lényekkel kereskedni”, míg a 15. cikk a foglalkozás megválasztásának szabadságát és a munkavállaláshoz való jogot rögzíti.⁶⁶

⁶¹ https://www.naih.hu/files/JSB_EUROPOL-Emberkereskedelem-aldozatai-HU.pdf (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁶² <http://lastradainternational.org/human-trafficking/legal-framework/european-union>

⁶³ Az irányelv például olyan kötelezettséget is tartalmaz, ami alapján a tagállamoknak ingyenes jogi segítséget kell nyújtaniuk az emberkereskedelem áldozatainak, ha nem áll rendelkezésükre elegendő pénzforrás. Az irányelv végrehajtása során az egyik legjelentősebb problémának bizonyult, hogy az áldozatok nem ismerik a jogaikat, illetve azok hatékony gyakorlásának módjait. Arra ugyanis már nem kötelezi az eljáró hatóságokat, hogy mind-ezekről tájékoztassák is az emberkereskedelem gyanúja miatt látókörükbe kerülteket. Lásd: WINDT SZANDRA: *Gondolatok az emberkereskedeletről*. Miskolci Jogi Szemle 2019/2. 460. p.; SYMEONIDOU-KASTANIDOU, ELISAVET: *Directive 2011/36/EU on Combating Trafficking in Human Beings: Fundamental Choices and Problems of Implementation*. *New Journal of European Criminal Law* 2016/4. 478. p.

⁶⁴ A tagállamok szabályozásai körében a szexuális szolgáltatások megvásárlásának jogi státusza alapján tehető különbség. Egy részük (részlegesen) tilalmazza (pl. Horvátország, Litvánia, Svédország), míg a tagállamok java egyszerűen nem ismeri el (pl. Belgium, Bulgária, Olaszország, Spanyolország). Utóbbi megközelítés szerint a szexuális szolgáltatásért szabadon adható pénz, de kizárólag ajándék formájában – nem jelenthet szerződéses kötelezettséget – másként szexuális erőszaknak minősül. Emellett bizonyos tagállamok jogszabályi környezete egyenesen lehetővé teszi a prostituált és kliense közötti szerződés létrejöttét, ide tartozik Magyarország is, Ausztria, Németország stb. mellett. Lásd: DANNA, DANIELA: *Report on prostitution laws in the European Union*. Università degli Studi di Milano, Milano, 2014. 12. p.

⁶⁵ Ez a dilemma tükröződik a tagállamok prostitúcióval kapcsolatos, széleskörű megengedés és abszolút tiltás tengelyének skáláján megoszló szabályozásaiban. Bizonyos vélemények szerint ez a heterogenitás megnehezíti a szexuális kizsákmányolás elleni küzdelmet, ami ellentétes az EU alapértékeivel. Lásd: CHO SEO Y. – DREHER, AXEL – NEUMAYER, ERIC: *Does Legalized Prostitution Increase Human Trafficking?* *World Development* 2013. (41) 67–82. pp. és <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X12001453> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁶⁶ <https://www.eu-logos.org/2019/07/29/prostitution-in-the-eu-or-how-the-lack-of-legal-harmonization-goes-against-the-eus-values/> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁶⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A12016P%2FTXT> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

Az ellentétet az EUB azzal oldotta fel, hogy joggyakorlatában a prostitúció piacorientált értelmezését alakította ki, és alkalmazza napjainkig.⁶⁷ Ennek okát és megvalósulását A Szabályozás és a gyakorlat kapcsolata című későbbi fejezetben ismertetem a releváns jogeseteken keresztül.

Az univerzális szintű nemzetközi jogforrások nem kezelik vállalkozásként a prostitúciót, ami főként a New York-i Egyezmény abolicionista ideológiájának következménye. A nőkkel szemben alkalmazott hátrányos megkülönböztetésről szóló 1979-es ENSZ Egyezmény és értelemszerűen az ENSZ kereteiben 1989-ben elfogadott Gyermekjogi Egyezmény is ezt a szemléletmódot követi.⁶⁸ Általános értelemben figyelembe vehetők az ENSZ által megalkotott Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának, valamint a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (a továbbiakban: ILO) számos jogforrásának rendelkezései, viszont a prostitúciót magát nem nevesítik.⁶⁹

Az ILO több évtizede azt az álláspontot vallja magáénak, hogy a társadalmi jelenség szabályozásához kapcsolódó felelősség nemzeti szintű. A prostitúciónak a munkavállalás egyik formájaként való értelmezése az 1970-es évek végén megjelent ugyan a Szervezet tevékenysége körében,⁷⁰ ám a prostitúció munkaként való egyetemes elismerésére azóta sem került sor.⁷¹

Összességében tehát megállapítható, hogy nincs olyan nemzetközi egyezmény, amely a munka- és életkörülmények megfelelőségét kifejezetten a prostituáltak vonatkozásában biztosítaná. Erre mindazonáltal széleskörű igény mutatkozik az elméleti⁷² és a jogvédő szervezetek által képviselt gyakorlati⁷³ oldalt illetően is.

4. Áldozatvédelem-centrikus jogforrások

4.1. Varsói Egyezmény

A 90-es évek közepétől az Európa Tanács (a továbbiakban: ET) jogalkotásában egyre hangsúlyosabb szerepet kapott az emberkereskedelem elleni fellépés, ami a prostitúcióra kényszerítéssel együtt az ezeket átszövő szervezett bűnözés háttérbe szorításának hivatott

⁶⁷ C-115-116/96. Adoui és Cornuaille v Belgium [1982] EBHT I-1665.

⁶⁸ HERNÁNDEZ-TRUYOL – BERTA E. – LARSON, JANE E.: *Sexual Labor and Human Rights*. Columbia Human Rights Law Review 2006. (37) 397. p.

⁶⁹ HERNÁNDEZ-TRUYOL – LARSON 2006, 406–416. pp.

⁷⁰ GARCÍA, MAGALY R.: *The ILO and the Oldest Non-profession*. In: Bosma, Ulbe - Hofmeester, Karin (eds.): *The Lifework of a Labor Historian: Essays in Honor of Marcel van der Linden*. Brill Academic Publishers, Leiden – Boston, 2018. 105. p.

⁷¹ GARCIA 2018, 114. p.

⁷² VANWESENBEECK, INE: *Sex Work Criminalization Is Barking Up the Wrong Tree*. Archives of Sexual Behaviour 2017/6. 1631–1640. pp.; <https://www.opendemocracy.net/en/beyond-trafficking-and-slavery/irony-of-criminalising-prostitution-as-form-of-modern-slavery/> (Letöltés: 2020. 12. 07.); <https://theconversation.com/sex-work-and-the-law-its-complicated-81316> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁷³ <https://www.amnesty.org/en/qa-policy-to-protect-the-human-rights-of-sex-workers/> (Letöltés: 2020. 12. 07.); <https://www.hrw.org/news/2019/08/07/why-sex-work-should-be-decriminalized> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

eleget tenni.⁷⁴ Az ET számos, 2000-es évek elején született ajánlásának figyelembevételével alkotta meg 2005-ben átfogó, kötelező erejű jogi aktusként az emberkereskedelem elleni fellépésről szóló Varsói Egyezményt. Az Egyezmény az áldozat-centrikus jogforrások mintapéldájaként szolgálhat. Már a Preambuluma külön rögzíti, hogy az emberkereskedelem az „*emberi jogok megsértését jelenti, továbbá sérti az emberi méltóságot és sértetlenséget*”.⁷⁵ Tartalmaz rendelkezéseket az emberkereskedelem megelőzésére, valamint az elkövetés bűncselekménnyé nyilvánítására, viszont fókuszában az emberi jogok védelme és az áldozatközpontúság áll. Utóbbira vonatkozóan az 1. cikk írja elő az áldozatok jogainak védelmét, ami az általános jólétük biztosítását is magában foglalja.⁷⁶

Az emberkereskedelem fogalmának tekintetében a Palermói Protokoll meghatározását veszi át.⁷⁷ Ugyanakkor a Protokollt kiindulópontként használva hatálya kiterjed az emberkereskedelem minden formájára, és további intézkedéseket ír elő annak érdekében, hogy érvényesüljenek az emberkereskedelem áldozatainak emberi jogai. Ezek az áldozati státusz megállapítása révén a hatóságok által nyújtandó segítség, fizikai és pszichológiai támogatás, tolmács, tanácsadás, jogsegély, gyermek esetén pedig oktatás biztosítását jelentik – függetlenül az áldozat együttműködési hajlandóságától.⁷⁸ Az eljárások során minimum 30 nap időtartamú felépülési időszakot ír elő, ennek leteltével pedig a tagállamoknak (megújítható) tartózkodási engedélyt kell kiadniuk, az érintettek személyes helyzetére tekintettel.⁷⁹

Az áldozatvédelem tekintetében jelentős szerepe van a 19. cikknek, ami zsinórmértékként határozza meg a nemek közötti egyenlőséget.⁸⁰ Kiemelendő még a 21. cikk is, amely az áldozat kihasználásának bűncselekménnyé nyilvánítását írja elő. Vagyis azokat a személyeket rendeli büntetni, akik az emberkereskedelem áldozata által nyújtott szolgáltatásokat annak tudatában veszik igénybe, hogy hozzájárulnak az érintett személy kihasználásához. Fontos, hogy ez a rendelkezés nem vonatkozik a prostituált szolgáltatásainak általános értelemben vett igénybevételére, mivel az Egyezmény az emberkereskedelemmel összefüggő szexuális kizsákmányolással foglalkozik. Ezáltal nem befolyásolja azt, hogy a részes államok milyen módon szabályozzák a prostitúciót a nemzeti jogukban.⁸¹

⁷⁴ Az Európa Tanács tagállamaiban történő emberkereskedelemről és kényszerprostitúcióról szóló 1325 (1997) számú ajánlás.

⁷⁵ <https://www.osce.org/files/f/documents/2/3/27566.pdf> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁷⁶ RIJKEN, CONNY – DE VOLDER, EDFIE: *The struggle of the European Union to realize a human rights-based approach to trafficking in human beings*. Connecticut Journal of International Law 2009. (25) 59. p.

⁷⁷ CZINE 2011, 29. p.

⁷⁸ Hiányzik azonban a jogorvoslati jog az áldozati státusz megadását elutasító határozatok ellen, valamint e rendelkezéseknek az áldozat családjára való kiterjesztése. Lásd: RAFFAELLI, ROSA: *The European Approach to the Protection of Trafficking Victims: The Council of Europe Convention, the EU Directive, and the Italian Experience*. German Law Journal 2009/3. 210. p.

⁷⁹ A szakirodalom ezt a fajta diszkréciós jogot nem tekinti célravezetőnek. Emiatt szintén problematikusnak tartja az áldozatok hazajuttatásáról rendelkező 16. cikket, aminek nincs a háttérben kidolgozott eljárásrend. Mindazonáltal a célország bűnüldöző hatóságai által nyújtott védelem gyakran hatékonyabb, mint a származási országé. Lásd: RAFFAELLI 2009, 211. p.

⁸⁰ Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d3812>, 33. p. (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁸¹ Uo. 36. p.

A Varsói Egyezmény egyedi, egyben a 2009-es létrehozatala óta eltelt időszak függvényében hatékonyan nevezhető ellenőrzési mechanizmussal bír, amit egyrészt egy független Szakértői Csoport⁸² (a továbbiakban: GRETA), másrészt a részes felek képviselőiből álló Bizottság alkot. A GRETA külső szakértők jelen területen szerzett átfogó tapasztalatainak becsatornázására hivatott. Célja segítséget nyújtani az emberi jogi szemléletű általános és a konkrét tagállami intézkedések közötti összhang megteremtéséhez. Tevékenysége ezért információk összegyűjtésére irányul, a tagállami hatóságok által megválaszolandó kérdőívek, illetve országlátogatások által.⁸³ Ezek eredményeként négyéves ciklusokban jelentéseket készít, amelyek a tagállamok intézkedéseit értékelik – egyúttal cselekvésre ösztönzik azokat a részes feleket, akik nem tesznek maradéktalanul eleget az Egyezmény rendelkezéseinek. Ehhez kapcsolódóan a jelentések alapján a Bizottság is javaslatot tehet a tagállamok számára.⁸⁴

A GRETA vívmánya, hogy kapcsolatot létesít a tagállamok és a civil szervezetek (NGO-k) között. A civil szervezetek visszajelzések adásával részt vehetnek a jelentések létrejöttében, illetve az ET által a tagállamokkal való együttműködés lehetőségei kapcsán szervezett kerekasztal-beszélgetéseken és konferenciákon. Ez a partnerség mind a GRETA, mind az NGO-k számára hasznos. Egyik oldalról a szakértők elsőkézből kaphatnak információkat, másfelől pedig a civil szervezetek kifejezhetik az aggályaikat, egyúttal a jelentésekre hivatkozva nyomást gyakorolhatnak a tagállamokra.⁸⁵

Magyarországon a Varsói Egyezményt a 2013. évi XVIII. törvény hirdette ki. A Magyarországról megjelent 2019-es GRETA jelentés üdvözlí az Igazságügyi Minisztérium által felállított Áldozatsegítő Szolgálat létrejöttét, valamint az új büntetőeljárási törvénybe (2017. évi XC. törvény) bevezetett, tanúk és áldozat védelmét biztosítani hivatott jogintézményeket. Ugyanakkor felhívja a magyar hatóságok figyelmét, hogy további erőfeszítések szükségesek az áldozatok proaktív azonosítása érdekében, különös tekintettel a menedékkérőkre, és az emberkereskedelem gyermekáldozataira.⁸⁶

4. 2. Az Emberi Jogok Európai Egyezménye

Az ET keretében elfogadott nemzetközi jogi aktusok közül szintén ebbe a csoportba soroltam az EJEE-t. Kifejezetten nem nevesíti az emberkereskedelem tilalmát és emberi méltósághoz való jogot, ugyanakkor a kínzás tilalmát rögzítő 3. cikk, a rabszolgaság és kényszermunka tilalmát rögzítő 4. cikk,⁸⁷ illetve a magán- és családi élet tiszteletben tartásához való jogot rögzítő 8. cikk rendelkezéseiben meghatározott magatartásokkal szemben biztosítja annak érvényesülését.⁸⁸ Ezeket a következő fejezetben jogeseteken keresztül vizsgálom meg.

⁸² Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings.

⁸³ <https://www.antitraffickingreview.org/index.php/atjournal/article/view/18/21> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁸⁴ RIJKEN–VOLDER 2009, 59. p.

⁸⁵ TUTZER, JUDITH: *The roles of NGOs in the Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings. With case studies on Austria, Italy and the United Kingdom.* Szakdolgozat, University of Vienna, 2016. 67–68. pp.

⁸⁶ <https://rm.coe.int/greta-evaluation-report-on-hungary-2nd-evaluation-round-/168098f118> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁸⁷ ZAKARIÁS 2015.

⁸⁸ Uo.

5. Gyermekközpontú jogforrások

5. 1. A Gyermek jogairól szóló egyezmény

Az ENSZ Közgyűlése által 1989-ben elfogadott Gyermekjogi Egyezményt az alapján soroltam ebbe a kategóriába, hogy egy speciális csoportra, vagyis minden tizennyolc év alatti személyre fókuszál.⁸⁹ A gyermek mindenek felett álló érdekének rögzítése mellett számos vívmánnyal bír, például az igazságszolgáltatásban való részvétel, valamint a gyermekkorú áldozatok rehabilitációja kapcsán.⁹⁰ Az Egyezmény előírja a részes államok számára a gyermek védelmét a nemi kizsákmányolás és a nemi erőszak minden formájától. Ebbe beletartozik a gyermekprostitúció is, ami veszélyezteti a gyermekek biztonságát, és károsan befolyásolja a fejlődésüket. Az állami gyermekvédelmi rendszereknek hangsúlyos szerepe van annak megelőzésében, hogy a gyermekek prostitúció áldozatává váljanak. Továbbá rendkívül lényeges, hogy a prostitúció áldozatává vált gyermek- és fiatalkorú személyek nem büntethetők.⁹¹

A Gyermekjogi Egyezmény vonatkozó pontjait fakultatív jegyzőkönyvek konkretizálják. A második, gyermekek kereskedelmi célú szexuális kizsákmányolásának megakadályozása érdekében, 2000-ben elfogadott Fakultatív Jegyzőkönyv előírja a gyermekek védelmét a nemi kizsákmányolással szemben. Egyúttal ezen cselekmények kriminalizálásának fontosságára hívja fel a figyelmet.⁹²

5. 2. Lanzarote-i Egyezmény

A gyermekközpontú jogforrások közé soroltam még a 2007-ben létrejött Lanzarote-i Egyezményt. Ennek célja a gyermekek ellen elkövetett erőszak megelőzése és leküzdése, a gyermekkorú áldozatok emberi jogainak a védelme, valamint a nemzetközi együttműködés erősítése.⁹³ Ennek érdekében a szexuális visszaélések különböző formáit generálisan bűncselekménnyé nyilvánítja⁹⁴ függetlenül attól, hogy infokommunikációs eszközök felhasználásával történt-e az elkövetés.⁹⁵ Kiemelendők a gyermek mindenek felett álló érdekét a büntetőeljárás során is biztosítani hivatott rendelkezések, amelyek a teljesség igénye nélkül a gyermek magánéletének védelmét, részvételének önkéntességét és érdemleges voltát, teljeskörű tájékoztatását, valamint álláspontjának szabad kinyilvánítását és annak bíróság általi figyelembevételét jelentik.⁹⁶

⁸⁹ BAUER FLÓRA: *A Gyermekjogi Egyezmény harmadik fakultatív jegyzőkönyvének vizsgálata a nemzetközi rendszer viszonylatában*. In: Farkas Flóra – Mosa Diána (szerk.): *Adsumus XV*. ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2017. 337–353. pp. <https://core.ac.uk/download/pdf/132600091.pdf> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁹⁰ <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-gyermekjogi-egyezmény-legjobb-vivmanyai-es-az-igazsagszolgalattasra-gyakorolt-hatasai/> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁹¹ MUNTARBHORN, VITIT: *A Commentary on the United Nations Convention on the Rights of the Child, Article 34: Sexual Exploitation and Sexual Abuse of Children*. Martinus Nijhoff Publishers, 2007. 25. p.

⁹² <http://www.juris.u-szeged.hu/download.php?docID=87487> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁹³ RUTAI ZSUZSANNA: *The Lanzarote Committee: protecting children from sexual violence in Europe and beyond*. Pécs Journal of International and European Law 2020/1. 24. p.

⁹⁴ <https://www.ecpat.org.uk/faqs/what-is-the-lanzarote-convention> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁹⁵ RUTAI 2020, 26. p.

⁹⁶ <https://tm.coe.int/guidelines-for-implementation-of-child-participation-in-the-2nd-monito/16808a39564>. (Letöltés: 2020. 12. 07.)

A Varsói Egyezményhez hasonlóan a Lanzarote-i Egyezmény végrehajtását is egy külön erre a célra felállított bizottság ellenőrzi minden részes állam viszonylatában. Ennek keretében egyes államokra szabott, illetve általános ajánlásokat fogalmaz meg.⁹⁷ A 2013-ban kezdődött első ellenőrzési ciklus végén született jelentéssel a gyermekek szexuális visszaélések elleni védelme tekintetében a személyek pozíciójából eredő bizalommal való visszaélésre összpontosítottak. Az első jelentés a probléma büntetőeljárásokban való felmerülésének kezelésével foglalkozik, míg a második az ehhez kapcsolódó megelőzést szolgáló állami struktúrákat, intézkedéseket értékeli. Ezek létrejöttében fontos szerepet játszanak a civil társadalom képviselői, akik főszabály szerint nyilvános formában szolgáltatnak információkat a Bizottságnak.⁹⁸ A jelenleg is zajló, 2017-ben kezdődött ciklus célja a gyermekek infokommunikációs eszközök révén történő szexuális kizsákmányolástól való védelmének erősítése.⁹⁹

IV. A szabályozás és a gyakorlat kapcsolata

1. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata

Az EJEE elemzése vonatkozásában alapvető fontosságú az annak 19. cikke által felállított, állandó jelleggel 1998 óta működő¹⁰⁰ EJEB joggyakorlata.¹⁰¹ A prostitúció és az ahhoz kapcsolódó emberi jogok témakörével, valamint az emberkereskedelem problematikájával foglalkozó ítéletek kapcsán általánosságban kiemelendő a Bíróság áldozatvédelem iránti elkötelezettsége.

Az áldozatok védelme kiindulópontként jelenik meg az egyes ET tagállamokat elmarasztaló döntésekben. Ezek létrejöttére a megfelelő jogszabályok és intézkedések meghozatalát illetően fennálló pozitív kötelezettségek, valamint az egyes ügyekben való nyomozási eljárások lefolytatásának tagállamok általi elmulasztása miatt került sor.¹⁰² Így az EJEB ítéletei egyértelműen az áldozatvédelem-centrikus jogforrások közé sorolhatók.

⁹⁷ <https://m.coe.int/report-international-ngo-conference-8-9april-2019-strasbourg-final/16809662854>. (Letöltés: 2020. 12. 07.)

⁹⁸ A jelentések elkészülte alapvetően transzparens módon történik. Ugyanakkor a civil szervezetek kérhetik, hogy az általuk átadott információkat a Bizottság bizalmasan kezelje. Lásd: RUTAI 2020, 37. p.

⁹⁹ <https://m.coe.int/2nd-implementation-report-protection-of-children-against-sexual-abuse-/16808d9c857>. (Letöltés: 2020. 12. 07.)

¹⁰⁰ A Strasbourgban ülésző bíróság egyéni és állami kérelmek tárgyában hozott döntései révén védi és egyben alkalmazza az Egyezményben meghatározott jogokat és garanciákat. Lásd: https://echr.coe.int/Documents/Court_in_brief_ENG.pdf (Letöltés: 2020. 12. 07.)

¹⁰¹ Az EJEE rendelkezéseit az EJEB esetjoga tölti meg tartalommal a bennük foglalt kifejezések jelentésartamának meghatározásával, figyelembe véve azok kontextusát és célját. Például az Egyezmény által nem nevesített emberkereskedelem tilalma is a Bíróság jogértelmezése révén vált a 4. cikk hatálya alá tartozóvá. Lásd: *Rantsev v. Cyprus and Russia*, (Application no. 25965/04) ECtHR, Judgment of 07 January 2010, 272. és 277. pont.

¹⁰² https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_4_eng.pdf 16. p. (Letöltés: 2020. 12. 07.)

1. 1. Siliadin kontra Franciaország ügy

Az EJEB az EJEE 4. cikkével részletesen a 2005-ös Siliadin kontra Franciaország ügyben hozott ítéletében foglalkozott. Az ügy lényege, hogy egy szobalányként dolgozó kiskorú emberkereskedelem áldozatává vált.¹⁰³ A Bíróság egyrészt rögzítette, hogy a cikk tárgyi hatálya magánfelek által okozott jogsérelmekre is kiterjed, másrészt pedig maguk az államok is kötelesek aktívan elősegíteni a rendelkezéseinek érvényesülését.¹⁰⁴

A Bíróság az ügy tekintetében meghatározta azon nemzetközi jogforrások körét, amelyek a cselekmények minősítéséhez a 4. cikk 1. pontjában található rabszolgaság vagy szolgaság, és a 2. pont kényszer- vagy kötelező munka igénybevételét tilalmazó rendelkezésének értelmezésénél figyelembe kell venni.¹⁰⁵

A kényszermunka fogalmát az 1930-as kényszer munkáról szóló Egyezmény 2. cikke definiálja, ami alapján a Bíróság két feltétel teljesülését vizsgálta. Az egyik a „büntetés” általi fenyegetettség, ami a kérelmező esetében azon a tényen alapult, hogy törvénytelenül tartózkodott Franciaországban, a rendőrség őrizetbe vehette volna. A másik a kérelmező szabad akaratának hiánya a munkája megválasztása tekintetében, amit a Bíróság magától értetődőként kezel, így kényszermunka valósult meg.¹⁰⁶ Látható, hogy ehhez az emberkereskedelem mögöttes tartalma nagymértékben hasonlít.¹⁰⁷

Az EJEB ezt követően az EJEE 4. cikk 1. pontjának első fordulata szerinti rabszolgaság fogalmának értelmezéséhez az 1926-os rabszolgaság elleni Genfi Egyezmény 1. cikkét használta iránymutatásként, ami szerint „a rabszolgaság az egyénnek az az állapota vagy helyzete, amelyben felette a tulajdonjognak ismérveit vagy egyes ismérveit gyakorolják”. A Bíróság a bizonyítékok alapján kimondta, hogy kérelmezőt megfosztották a személyi autonómiájától, ami az egyén tárgyiasítását¹⁰⁸ jelenti. Álláspontja szerint azonban ténylegesen fennálló törvényes „tulajdonjog” hiányában nem valósult meg rabszolgaság.¹⁰⁹

¹⁰³ A 15 évesen Franciaországba három hónapos turista vízummal érkező togói kérelmező megállapodott egy Párizs környékén élő házaspárral, hogy az otthonukban fog dolgozni a repülőjegye árának megkereséséig. Ezért cserébe bevándorlási ügyében, valamint az iskolakeresésben segítséget nyújtanak neki. A kérelmezőnek azonban nem fizettek a hét minden napján (pihenőnap nélkül) végzett munkájáért, elvették tőle az útlevelét. Vízuma lejárt, nem küldték iskolába, később „kölcsonadták” egy másik család számára. Egy, a kérelmezővel bizalmi viszonyba kerülő szomszéd értesítette a francia hatóságokat. A házaspár ellen büntetőeljárás indult, aminek végén azonban a francia bíróság felmentő ítéletet hozott. A kérelmező ezt követően fordult az EJEB-hez. Lásd: Siliadin v. France, (Application no. 73316/01) Judgment of 26 October 2005, 11–12. pont és STOYANOVA, VLADISLAVA: *Dancing on the Borders of Article 4: Human Trafficking and the European Court of Human Rights in the Rantsev Case*. Netherlands Quarterly of Human Rights 2012/2. 181. p.

¹⁰⁴ ALLAIN, JEAN: *Rantsev v. Cyprus and Russia: The European Court of Human Rights and Trafficking as Slavery*. Human Rights Law Review 2010/3. 556. p. STOYANOVA 2012, 166. p.

¹⁰⁵ STOYANOVA 2012, 181. p.

¹⁰⁶ Siliadin v. France ítélet 18–19. pont és MCGEEHAN, NICHOLAS L.: *Misunderstood and neglected: the marginalisation of slavery in international law*. The International Journal of Human Rights 2012/3. 438. p.

¹⁰⁷ PATI, ROZA: *States' Positive Obligations with Respect to Human Trafficking: the European Court of Human Rights Breaks New Ground in Rantsev v Cyprus and Russia*. Boston University International Law Journal 2011. (29) 108. p.

¹⁰⁸ A tárgyiasítás jelentése, hogy az érintetthez úgy viszonyulnak mások, mintha inkább lenne tárgy, mint emberi lény. A filozófiai megközelítés szerint ennek többek között az egyik legsúlyosabb megnyilvánulása az 1926-os Egyezményben rögzített „tulajdon” módjára való kezelés, ami összeegyeztethetetlen az egyén önrendelkezésével, így sérti az emberi méltóságot. Lásd: SHEPHERD 2015, 113–116. pp.

¹⁰⁹ Siliadin v. France 122. pont.

A Bíróság végül a szolgaság¹¹⁰ (EJEE 4. cikk 1. pont második fordulat) fennállását elemezte esetjogának tükrében, amit a rabszolgaság koncepciójához kapcsolódóan, szolgáltató nyújtására kényszerítésként határozott meg. Ebből arra lehet következtetni, hogy a rabszolgaságot¹¹¹ megtestesítő tárgyiasítás súlyosabb, mint a szolgaság. A Bíróság egyúttal két tényező révén elméleti síkon elhatárolta a szolgaságot a kényszermunkától: a szolgaság áldozata más személynél lakik, valamint szituációjának megváltoztatása lehetetlen.¹¹² A körülmények összességének mérlegelése alapján ugyanakkor a Bíróság ki mondta, hogy a kényszermunka fennállta mellett a kérelmezőt szolgaságban (is) tartották, vagyis a kettő nem zárja ki egymást.¹¹³

Az EJEB az EJEE 4. cikkének megsértése miatt elmarasztalta Franciaországot, amiért a gyermekek munkavégzés céljából történő kizsákmányolásának felszámolására irányuló kötelezettségét elmulasztotta. Ennélfogva a jogalkotónak megfelelő törvényi keretet kell biztosítani az emberkereskedelem tilalmazása és megbüntetése céljából.¹¹⁴ A Siliadin kontra Franciaország ügyben nem jelenik meg közvetlenül a prostitúció kérdése, ugyanakkor a Bíróság által tett megállapítások fontos viszonyítási alapnak bizonyultak az alábbi, prostitúció tárgykörében született döntések esetében.

1. 2. Rantsev kontra Ciprus és Oroszország ügy

A strasbourgi bíróság a prostitúciós célú emberkereskedelem kérdéskörével először a Rantsev kontra Ciprus és Oroszország ügyben foglalkozott, amit az emberek árucikként való kezelése miatt az Egyezmény 4. cikkének hatálya alá tartozónak minősített.¹¹⁵ Az orosz állampolgár *Oxana Rantseva* 2001 márciusában „művész” vízummal¹¹⁶ érkezett Ciprusra abból a célból, hogy egy kabaréban dolgozzon. Három napi munka után távozott a társaival közös lakásból. Mindössze egy jegyzetet hagyott maga után, miszerint elege van és haza akar menni Oroszországba.¹¹⁷ Két héttel később *Rantsevát* egy szórakozóhelyen látták, ahol a korábbi munkáltatója elfogta és a helyi rendőrkapitányságra vitte. A rendőrök azonban nem vették őrizetbe, mivel sem a kitoloncolási, sem a körözési listán nem szerepelt. Ezért a korábbi munkáltatójának őrizetébe utalták, aki egy másik dolgozójának lakásába vitte, ahonnan gyanús körülmények között kizuhant, és életét vesztette.¹¹⁸

¹¹⁰ A szolgaság kifejezést az emberi jogi egyezmények nem definiálják.

¹¹¹ Egyes vélemények szerint a szolgaság fogalmának tágabban történő értelmezése lehetővé teszi a rabszolgaság kategóriájának az 1930-as éveket tükröző, kizsákmányoló politikák okozta körülményekre való alkalmazását. Lásd: ALLAIN, JEAN: *The Definition of "Slavery" in General International Law and the Crime of Enslavement within the Rome Statute*. ICCPI Guest Lecture Series of the Office of the Prosecutor, The Hague, 26. April 2007.

¹¹² STOYANOVA 2012, 181–182. pp.

¹¹³ Siliadin v. France ítélet 126–128. pont.

¹¹⁴ Siliadin v. France ítélet 149. pont.

¹¹⁵ ZAKARIÁS 2015 és Rantsev v. Cyprus and Russia ítélet 181. pont

¹¹⁶ Cipruson a művész szó akkoriban prostituált szinonimája volt. Lásd: MCGEEHAN 2012, 439. p.

¹¹⁷ Rantsev v. Cyprus and Russia ítélet 15–17. pont.

¹¹⁸ ROCHA DE OLIVEIRA, DANIEL: *Prostitution and Vulnerability: A human rights perspective of legislative approaches to prostitution and the protection of sex workers' rights in Europe*. Thesis for Master of Laws (LL.M.), 2018. 45. p.

A Bíróság kimondta, hogy Ciprus megsértette az EJEE 2. cikkét (élethez való jog),¹¹⁹ valamint az 5. cikkét (szabadsághoz és biztonsághoz való jog), ugyanis nem tett eleget az ezek érvényesítésére irányuló kötelezettségeinek. Emellett az Egyezmény „*kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés*” tilalmát rögzítő 3. cikkének¹²⁰ sérelme is kérdésként merült fel. Ennek kapcsán a Bíróság azt a megoldást alkalmazta, hogy elfogadta a ciprusi kormánynak a hatóságok által lefolytatott nyomozás eredményeire alapított, 3. cikk megsértését tagadó álláspontját. Egyben rögzítette, hogy az emberkereskedelem relevanciája esetén az esetleges embertelen vagy megalázó bánásmód is eredendően az emberkereskedelelemhez kötődik, így azt nem tartotta szükségesnek a 4. cikktől elkülönítve vizsgálni.¹²¹

Az EJEB jelen esetben a Siliadin kontra Franciaország ügyben hozott ítéletéhez hasonlóan arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy az emberkereskedelem az EJEE 4. cikkének hatálya alá tartozik. Érvelése azonban korábbi ítéletével ellentétben áll, ugyanis a 4. cikk értelmezéséhez kimunkált fogalmi keretet figyelmen kívül hagyva az emberkereskedelem definiálásához a Palermói Protokoll (és a Protokoll definícióját átvevő Varsói Egyezmény) meghatározását¹²² használta fel.¹²³ Ebből fakadóan rögzítette, hogy „szükségtelen” az ügy cselekményeinek az EJEE 4. cikkének 2. pontjával (kényszer- vagy kötelező munka tilalma) való összevetése.¹²⁴ A Bíróság csak általános megállapításokat tett az emberkereskedelem és a szexuális kizsákmányolás vonatkozásában, a konkrét körülmények tekintetében azonban nem vizsgálta meg, hogy Rantseva ezek áldozatává vált-e.¹²⁵ Ciprust így amiatt marasztalta el, mert a rendőrségi eljárás során nem történtek meg a megfelelő intézkedések az emberkereskedelem esetleges áldozatának védelme érdekében, ezáltal megsértette az EJEE 4. cikkét.¹²⁶ A Bíróság Oroszország esetében is megállapította a 4. cikk megsértését, az eset emberkereskedelemmel kapcsolatos vonatkozásait feltáró vizsgálat lefolytatására irányuló kötelezettség nemteljesítése miatt.¹²⁷

¹¹⁹ A ciprusi hatóságok nem vizsgálták meg az áldozatnak a kabarából, majd a fogva tartásának helyszínénél szolgáló lakásból való meneküléséről szóló állítások tényalapját, továbbá az áldozat halála és az emberkereskedelemben való állítólagos érintettsége közötti kapcsolatot sem. Lásd: PATI 2011, 89–90. pp.

¹²⁰ A Bíróság a 3. cikk alapján a legtöbb ügyben arra kötelezte az államokat, hogy nyújtsanak védelmet a nemzetközi menedékkérők számára, amennyiben a kérelem elutasítása (és a kitoloncolás) a cikkben foglalt rendelkezések sérelmének kockázatát keletkeztetné. Ez hatékonyan biztosítja a menekültek helyzetére vonatkozó, 1951-ben elfogadott Genfi Egyezmény (A magyar kihirdetéséről szóló jogszabály: 1989. évi 15. tvr.) követelményeinek eleget nem tevő, ugyanakkor védelemre szoruló személyek biztonságát. A 3. cikk fogalmi elemeit (a 4. cikkhez hasonlóan) hierarchiába rendezte: a kínzás minősül a legsúlyosabb visszaélésnek, aminél enyhébb az embertelen bánásmód, míg a megalázó bánásmód azt a minimális szintet jelenti, ami még a 3. cikk hatálya alá tartozik. Lásd: <https://www.unhcr.org/3ead2d262.pdf> 3. p. (Letöltés: 2020. 12. 07.); STOYANOVA 2012, 181. p.

¹²¹ Rantsev v. Cyprus and Russia ítélet 252. pont.

¹²² Szakmai körökben komoly vitát keltett az EJEE 3. cikkének a Palermói Protokoll szóhasználata szerinti szexuális kizsákmányolásra való kiterjesztése, ami nem rendelkezik nemzetközi jogi definícióval. Egyes vélemények elismerték ugyan a Bíróság jogvédelemre irányuló törekvését, az alkalmazott kiterjesztő értelmezést viszont konkrét bizonyítékokkal való alátámasztás hiányában nem tartották elfogadhatónak. Lásd: MCGEEHAN 2012, 441. p.; STOYANOVA 2012, 169–170. pp.

¹²³ PATI 2011, 94. p.

¹²⁴ MCGEEHAN 2012, 439. p.

¹²⁵ STOYANOVA 2012, 171. p.

¹²⁶ Rantsev v. Cyprus and Russia ítélet 298. pont.

¹²⁷ Rantsev v. Cyprus and Russia ítélet 309. pont.

1. 3. S.M. kontra Horvátország ügy

S.M. 2014-ben azzal a panasszal fordult az Emberi Jogok Európai Bíróságához, hogy büntetőügyében az állami szervek nem megfelelően jártak el, illetve a horvát jogrendszer nem garantálja a kényszermunkával és az emberkereskedelemmel kapcsolatos ügyek kielégítő kezelését.¹²⁸ A kérelmező 2012-ben tett feljelentést, amiben egy korábbi rendőrt azzal gyanúsított, hogy 2011 nyarától egy teljes éven át fizikai és pszichológiai nyomás-gyakorlással prostitúcióra kényszerítette. Vallomása alapján az ügyészség a prostitúció szervezésének minősített esete, prostitúcióra kényszerítés miatt emelt vádat a férfival szemben.¹²⁹ A kérelmezőt a büntetőeljárás sértettjeként a hatóságok emberkereskedelem áldozatának minősítették.¹³⁰

A 2013 elején megtartott tárgyalásokon a kérelmező megismételte a feljelentést követően tett vallomásában foglaltakat, a vádlott tagadta bűnösségét. Ítéletében az elsőfokú bíróság annak ellenére hozott felmentő ítéletet, hogy a terhelt cselekményei bizonyítottan megvalósították a prostitúció szervezésének büntettét. Azonban a vádban foglalt prostitúcióra kényszerítés a bíróság álláspontja szerint nem valósult meg, a kérelmező önkéntesen nyújtott szexuális szolgáltatásokat. Ezért a terheltet nem lehetett a vádban foglalt bűncselekmény elkövetése miatt elítélni. A bíróság kiemelte, hogy a kérelmező vallomását nem tudta kellő súllyal figyelembe venni annak összefüggéstelensége miatt, ugyanis az előadásmódja a tárgyaláson „bizonytalan, hezitáló” volt. Az ügyészség fellebbezést nyújtott be, amit a megyei bíróság megalapozatlannak talált, helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. Így tett az Alkotmánybíróság is, a kérelmező ezt követően fordult az EJEB-hez.¹³¹

Az EJEB elsőfokon eljáró héttagú Tanácsa azt tekintette jogvita központi aspektusának, hogy a szexuális kizsákmányolás az emberkereskedelemmel egyetemben az áldozatok emberi méltóságának sérelmét jelenti, ami nem összeegyeztethető az Egyezményben lefektetett alapértékekkel. Továbbá megismételte a Rantsev kontra Ciprus és Oroszország ügyben tett azon megállapítását, miszerint sürgősen tartja annak meghatározását, hogy a kérelmezővel szemben tanúsított bánásmód „rabszolgaságnak”, „szolgaságnak”, illetve „kényszer- vagy kötelező munkának” minősül-e.¹³²

A héttagú Tanács így elmarasztalta Horvátországot, mivel álláspontja szerint az ügyben eljáró állami szervek megsértették az Emberi Jogok Európai Egyezményének 4. cikkét.¹³³ Kiemelendő ugyanakkor a finn *Pauliine Koskelo* bíró párhuzamos indokolása. Ebben kifejti, hogy „nem lát kellően szilárd alapot” a hatóságok mulasztásának megállapítására.¹³⁴

¹²⁸ S.M. v. Croatia (Application no. 60561/14) Grand Chamber Judgement 25 June 2020, 3. pont.

¹²⁹ Uo. 11. és 38. pont.

¹³⁰ Uo. 85. pont.

¹³¹ Uo. 78–84. pont.

¹³² S.M. v. Croatia (Application no. 60561/14) Chamber Judgement 19 July 2018, 54. pont.

¹³³ Uo. 81. pont.

¹³⁴ Emellett kritikával illeti a többségi döntésben szereplő, szexuális kizsákmányolást az emberkereskedelemmel párhuzamba állító értelmezést. Az előbbi fogalmának nemzetközi egyezményekben való definiálására ugyanis a tagállami szabályozások különbözősége miatt nem kerülhetett sor, míg az emberkereskedelem konjunktív fogalmi elemei tisztázottak – ide tartozik a kényszerítés is, amit az eljáró bíróság nem talált tényszerűnek. Véleménye szerint tehát a horvát jogrendszer alkalmassága mellett az EJEB-nek az eljárás szabályszerűségét is meg kellett volna állapítania. Lásd: S.M. v. Croatia, Dissenting opinion of Judge Koskelo attached to the Chamber Judgement.

A horvát kormány fellebbezése nyomán az EJEB Nagytanácsa elé került az ügy, amely 2020. június 25-én hozott ítéletet. Szintén a 4. cikk sérelmét mondta ki, viszont a Kamara döntésénél jóval árnyaltabb érvelés keretében immár a horvát hatósági eljárás hiányossága-ira rámutató meggyőző bizonyítékok alapján. A Bíróság az ügy körülményeinek alapos ki-vizsgálásával, valamint annak kimondásával, hogy csak a prostitúcióra kényszerítés tartozik az EJEE 4. cikkének hatálya alá nagyrészt orvosolta a Rantsev kontra Ciprus és Oroszország ügyben hozott ítéletének az esetjogra gyakorolt negatív hatását.¹³⁵

2. Az Európai Unió Bíróságának esetjoga

Az EJEB-bel ellentétben az EUB a prostitúció piacorientált értelmezését alakította ki. Ezáltal az EUB esetjoga biztosítja a vállalkozás szabadságát a prostitúcióval összefüggésben is. Az 1982-es Adoui és Cornuaille ügyben a belga hatóságok két francia nőtől prostituált voltak miatt tagadták meg a tartózkodási engedélyek kiadását. Az előzetes döntéshozatali eljárást lefolytató EUB az ítéletében arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy amennyiben egy tagállam saját állampolgárai számára lehetővé teszi a prostitúció gyakorlását, valamint annak visszaszorítását célzó intézkedéseket nem fogantatosított, úgy a közbiztonságra történő hivatkozással nem korlátozhatja más EU tagállamok állampolgárainak szabad mozgáshoz való jogát.¹³⁶

Húsz évvel később a luxemburgi bíróság a Jany és társai ügyben¹³⁷ (Nagy Britannia példája szerint) határozta meg a prostitúció fogalmát: olyan tevékenység, melynek keretében a kínálati oldalon álló személy anyagi javak létrehozása vagy átadása nélkül, ellenszolgáltatás fejében szolgálja ki a kliens igényeit.¹³⁸ Tehát a prostitúció díjazás ellenében nyújtott szolgáltatás, amely a „gazdasági tevékenységek” fogalma alá tartozik. Az EUB három feltételt¹³⁹ határozott meg, ami alapján a prostitúció egyéni vállalkozóként végzett gazdasági tevékenységnek tekinthető:

Egyrészt minden alá-fölérendelt kapcsolaton kívülállónak kell lennie foglalkozás megválasztásával, a munkakörülményekkel és a javadalmazás feltételeivel kapcsolatban.

Másrészt e tevékenységét saját felelősségére végezze, és

harmadrészt ezt az adott személy közvetlenül és teljes egészében a részére fizetett díjazás ellenében tegye.

Az ítélet jelentősége abban áll, hogy lehetővé tette a szabad határátlépést a prostitúciót foglalkozásként üzni kívánó nők számára.¹⁴⁰

¹³⁵ <https://strasbourgobservers.com/2020/07/03/the-grand-chamber-judgment-in-s-m-v-croatia-human-trafficking-prostitution-and-the-definitional-scope-of-article-4-echr/> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

¹³⁶ Adoui és Cornuaille v. Belgium ítélet 8. pont.

¹³⁷ A prostitúció morális aspektusa tekintetében a Bíróság jelen ítéletében az abortusz kérdésében hozott ítéletére való hivatkozással megállapítja, hogy nem feladata azon tagállami jogalkotók értékelésének átvétele, amelyekben az állítólag erkölcsstelen tevékenységet jogszerűen gyakorolják. Lásd: C-159/90 The Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd v Stephen Grogan and others [1991] I-4865. 20. pont.

¹³⁸ ROTH, VENLA: *Defining Human Trafficking and Identifying Its Victims*. Brill Academic Publishers, Leiden, 2011. 65. p.

¹³⁹ C-268/99 Jany and Others v Staatssecretaris van Justitie [2001] EBHT I-08615. 37. pont.

¹⁴⁰ FRENCH, MIKELA: *Plying the Trade Freely: Prostitution and European Union Trade Agreements in the Case of Aldona Malgorzata Jany and Others*. Alberta Law Review 2007/2. 473. p.

A prostitúciós üzletekkel az EUB 2015-ös, Harmsen ügyben hozott ítélete foglalkozott. Amszterdam¹⁴¹ Polgármesteri Hivatala a városban kirakatprostitúciós üzletet működtető kérelmező számára nem adott engedélyt két új, prostitúciós tevékenység célját szolgáló üzlet működtetésére.¹⁴² A Hivatal határozatában az akkor hatályos önkormányzati rendelet azon előírására hivatkozott, miszerint a prostitúciós üzlet működtetőjének garantálnia kell, hogy az üzletében bérebe vevőként dolgozó prostituáltak nem válnak emberkereskedelem vagy prostitúcióra kényszerítés áldozatává.¹⁴³ A város felügyelő tisztviselőinek megállapításai, valamint a rendőrség jelentései alapján a kérelmező korábban olyan bolgár és magyar prostituáltaknak adott ki szobákat, akikkel nyelvi akadályok folytán nem tudott közvetlenül kommunikálni. A Hivatal álláspontja szerint emiatt „nem feltételezhető megfelelő valószínűséggel”, hogy a kérelmező eleget tudna tenni a rendelet alapjogvédelmi célú követelményének.¹⁴⁴ Az ügyben eljáró holland bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdése kapcsán az EUB kimondta, hogy a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv értelmében a kérdéses önkormányzati rendelet előírása – ami a prostitúcióhoz kapcsolódó bűncselekmények megelőzését szolgálja – az irányelvben foglalt közérdeken alapuló kényszerítő indoknak felel meg.¹⁴⁵ A Bíróság így bordélyházak működésének legitimálása mellett világossá tette, hogy a prostituáltak emberi jogainak biztosítása ugyanolyan fontos.¹⁴⁶

Legújabbán a 2019-es PI vs. Landespolizeidirektion Tirol ügyben került a prostitúció kérdése a Bíróság elé. Jogkérdésként merült fel, hogy egy kereskedelmi egység (masszázsszalón) nemzeti szabályozás által megkövetelt engedély nélkül zajló prostitúciós tevékenység gyanúja miatti azonnali hatállyal történő bezáratását megengedő tagállami szabályozás ellentétes-e az uniós joggal.¹⁴⁷ Ítéletében a Bíróság válaszként kifejti, hogy a tagállami szabályozás sérti a letelepedés és szolgáltatásnyújtás jogát magában foglaló Alapjogi Charta 15. cikkének (2) bekezdését, valamint az EUMSZ 49. cikkét, illetve a felperes megfelelő ügyintézéshez való jogát, ugyanis a kérdéses hatósági aktust lehetővé tevő jogszabályban szükséges lenne követelményként előírni az ilyen határozat ténybeli és jogi indokoltságát, írásbeliségét, illetve a címzettnek való előzetes megküldését.¹⁴⁸

Az EUB joggyakorlata alapján megállapítható, hogy prostitúciót „foglalkozásként” ismeri el, meglehetősen liberális álláspontot foglalván el a társadalmi jelenséget érintő

¹⁴¹ A prostitúció hollandiai szabályozása (holland modell) lehetővé teszi bordélyházak működését. 2000-től a jogszabályokban meghatározott feltételeknek megfelelően végzett prostitúció munkavégzésnek minősül. Fontos szerephez jut a decentralizáció: az önkormányzatok a helyi viszonyoknak megfelelően szabadon alkothatnak jogszabályokat, a jelenség teljes tilalmazásának kivételével. Lásd: PODOLETZ 2015, 104. p. és OUTSHOORN, JOYCE: *Policy Change in Prostitution in the Netherlands: from Legalization to Strict Control*. Sexuality Research and Social Policy 2012/3. 235. p.

¹⁴² C-340-341/14 *Trijber and Harmsen v Burgemeester van Amsterdam* [2015] ECLI:EU:C:2015:641, 29. pont

¹⁴³ Uo. 18. pont.

¹⁴⁴ Uo. 30. és 31. pont.

¹⁴⁵ Uo. 77. pont.

¹⁴⁶ ROCHA 2018, 40. p.

¹⁴⁷ <https://jogaszvilag.hu/a-megfelelo-ugyintezeshez-valo-jog/> (Letöltés: 2020. 12. 07.)

¹⁴⁸ C-230/18 PI v Landespolizeidirektion Tirol [2019] ECLI:EU:C:2019:383, 92. pont

ítéleteiben szereplő „gazdasági tevékenység” és „ellenszolgáltatás fejében végzett tevékenység” fogalom meghatározásaival.^{149,150} Ez azzal magyarázható, hogy az az EUB döntéshozatalát a prostitúcióval kapcsolatos szabályozások tagállami hatáskörbe való tartozása miatt az uniós jog beépítésére irányuló intézkedések határolják be, leggyakrabban az alapvető szabadságjogok tekintetében. A prostitúció emberi méltóság szempontjából való megítélése emellett azért sem képez lehetőséget a Bíróság számára, mivel csupán az uniós jogot végrehajtó tagállami szabályozások Alapjogi Charta rendelkezéseinek való megfelelést vizsgálhatja. Ezzel szemben például az EJEB joggyakorlata az EJEE-n alapul, így ítéleteiben akkor is elmarasztalhatja a csatlakozott államokat az Egyezményben védett jog megsértéséért, ha annak hiányát a nemzeti jog nem orvosolja vagy orvosolhatja.¹⁵¹ Ugyanakkor a bemutatott jogesetből világosan kitűnik, hogy az EUB csak az egyéni vállalkozóként végzett prostitúciót ismeri el, különös tekintettel a függetlenség megjelölésének követelményére, amelynek hiányában a jogellenes kerítés valósul meg. A kimunkált feltételekkel összhangban érvényesül az emberkereskedelem tilalma, az EU-ba történő illegális bevándorlás egyik formájaként.¹⁵²

A kutatási eredményeim összefoglalását tartalmazó táblázat¹⁵³ magában foglalja az összes általam vizsgált jogforrás kategóriák szerint csoportosítását. Az egyes nemzetközi jogforrások alapjogi szemléletű, azok alanyaira fókuszáló vizsgálata alapján a területen folytatott eddigi kutatások eredményein túl újszerű következtetések levonására nyílt lehetőségem. Ezeket a következő cím alatt vázoló fel.

V. Konzekvenciák

A prostituáltak emberi jogainak biztosítására hivatott hatályos nemzetközi jogforrások vizsgálata révén levont fő következtetésem, hogy azok nem fogják át a társadalmi jelenség valamennyi, szabályozást igénylő aspektusát. A releváns univerzális szintű jogforrások célját ugyanis az abolicionista szemléletrendszerből eredően az emberkereskedelem elleni küzdelem és a prostituáltak kihasználóinak felelősségre vonása képezi. A prostituálthoz áldozatként viszonyulnak ugyan, de védelme kereteit nem határozzák meg, és tevékenységük legális formában való gyakorlását sem ismerik el. Ezzel szemben az európai regionális szervezetek jogforrásai széleskörű jogokat garantálnak a bűnözés áldozatává vált prostituáltaknak. Emellett elismerik a prostitúciós tevékenység folytatásának legitimitását, amihez védelmi hálót igyekeznek¹⁵⁴ kialakítani.

¹⁴⁹ ROTH 2011, 66. p.

¹⁵⁰ GUILD, ELSPETH: *The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law*. Kluwer Law International, Hague, 2004. 160. p.

¹⁵¹ ROCHA 2018, 35–36. pp.

¹⁵² Jany and Others v Staatssecretaris van Justitie ítélet 56. pont

¹⁵³ Lásd: 1. Melléklet.

¹⁵⁴ A Bizottság második, a 2011/36/EU irányelv 20. cikke alapján, az emberkereskedelem elleni küzdelem terén elért eredményeket összegző 2018-as jelentése szerint az emberkereskedelmet továbbra is nagyfokú látencia jellemzi, az elkövetők és a kizsákmányolók büntetlenül maradnak. Egy átfogó stratégiában lenne indokolt felölelni az emberkereskedelem láncolatainak felszámolását, valamint az áldozatok szolgáltatásait tudatosan használók kriminalizálását. Lásd: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do-policies/european-agenda-security/20181204_com-2018-777-report_en.pdf (Letöltés: 2020. 12. 07.)

Megállapítható tehát, hogy az univerzális és az Európában született regionális szintű releváns jogforrások között nincs meg a szükséges összhang. Kivételt a gyermekközpontú jogforrások képeznek, vagyis az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye általános, míg az ET Lanzarote-i Egyezménye speciális szabályként funkcionál. Ez világos követelményeket teremt az állami szintű jogalkotás és jogalkalmazás számára.

A prostituáltak emberi jogainak biztosítása érdekében a bűnözés-vállalkozás-áldozatvédelem kulcsszavakkal összegezhető kategóriákba sorolt univerzális és regionális szintű jogforrások rendszerének átalakítására van szükség. Álláspontom szerint a prostituáltak helyzetének globális rendezéséhez támpontként szolgálhatnak az EU és az ET jogforrásai, különösen az EUB és az EJEB (immár következetessé vált) joggyakorlata. A továbbiakban egy olyan struktúra megalkotására tennék javaslatot, amely képes lenne megteremteni a releváns nemzetközi jogforrások közötti koherenciát.

VI. Javaslatok

1. Univerzális szintű jogforrások

A prostitúció kizsákmányolásának és a prostitúcióhoz kapcsolódó elősdi cselekmények tilalmát rögzítő univerzális szintű rendelkezések javaslatom szerint egyetlen, ENSZ által megalkotott, ideológiamentes egyezménybe kerülnének. A New York-i Egyezmény elfogadásakor kétségkívül előremutató volt, viszont a körülmények alapvető megváltozásával elavulttá vált. Álláspontom szerint emiatt nem elégséges a revíziója, új jogforrás megalkotása lenne szükséges. A létrehozandó ENSZ-egyezményben a Palermói Protokoll emberkereskedelem elleni fellépést (továbbá annak megelőzését) szolgáló és a prostitúcióra kényszerítést tilalmazó rendelkezései a 2011/36/EU irányelv univerzális szintre átültethető jogintézményeivel egészülnének ki. Az egyezmény jelentős részét képeznek még áldozatvédelem nyújtására hivatott előírások a Varsói Egyezmény mintájára. Ezek érvényesülésének biztosítására indokolt lenne kialakítani egy átfogó ellenőrzési mechanizmust a civil szféra képviselőinek bevonásával.

Egy univerzális egyezmény ideológiamentessége meglátásom szerint nélkülözhetetlen, mivel egy nemzetközi egyezmény célja végső soron az, hogy minél több állam ratifikálja. A világon a prostitúciót legalizáló szabályozással rendelkező államok száma nagyságrendileg megegyezik a jelenséget kriminalizálókéval, ezért egy reglementációs szemléletű egyezmény ugyanúgy elfogadhatatlan lenne a potenciális részes államok felé, mint egy abolicionista elveken nyugvó jogforrás.

A New York-i Egyezményen és annak szellemiségén való túllépésből még egy igazán jelentős előny származna: lehetővé tenné annak elismerését, hogy a szexuális szolgáltatások nyújtása egy legitim tevékenység. Ennélfogva a második javaslatom az, hogy az ilyen típusú szolgáltatásnyújtás az ENSZ, illetve az ILO által megalkotott jogforrás(ok)ban kerüljön meghatározásra. E módon a prostitúciót övező diskurzusokban történő állásfoglalás nélkül válna megvalósíthatóvá a szexuális szolgáltatásokat nyújtók emberi méltóságának védelme, valamint a munkavállaláshoz való joguk biztosítása meghatározott feltételekkel (legfőképp a függetlenség megkövetelésével). Az EUB már lerakta

ezen vállalkozás szabadságát biztosító modell alapjait. Ez megoldásként szolgálhatna arra, hogy valamennyi, a prostitúciót nem kriminalizáló állam ratifikálhassa, függetlenül az egyes szabályozások különbözőségeitől. Így például egy, a prostitúciót elismerő, ám nem szabályozó állam mellett olyan állam is ratifikálhatná, ahol a prostitúció legális foglalkozásnak minősül, és adott esetben bordélyházak működnek.

Végül, de nem utolsósorban a gyermekek védelmének kiemelt szempontja javaslatom szerint akként érvényesül a leghatékonyabban, ha a területen jelenleg hatályban lévő nemzetközi egyezmények végrehajtása során maradéktalanul teljesülnek azok rendelkezései. Ehhez elsősorban nemzeti szintű erőfeszítésekre, valamint az egyes államok közötti széleskörű kooperációra van szükség.

2. Regionális szint – jogegységesítés

Európában a prostitúcióhoz kapcsolódó emberi jogok érvényesülésének legnagyobb akadálya az államok gyökeresen eltérő szabályozási modelljeiben található. Az európai integráció elmélyülése egyedülálló lehetőséget teremt a tagállami szinten egymástól gyökeresen eltérő, prostitúcióval kapcsolatos jogszabályok egységesítése révén egy olyan korlát leküzdésére, amelynek fennállta kizárólag a bünszervezetek számára előnyös. Az EU-ban a 2011/36/EU irányelv révén már megvalósult az emberkereskedelem és a szexuális kizsákmányolás problémájának közös kezelése. Ugyanakkor e tekintetben a teljeskörűsége törekvéseken kívül más cél nem elfogadható.

Ezért első lépésként a prostitúcióval kapcsolatos szabályozásoknak az EU jogrendszerének szupranacionális szintjére emelését, második lépésként pedig egy olyan irányelv elfogadását javaslom, ami az emberi méltóság érvényesülésének elsődlegességét tiszteletben tartó modellre épül. Így a tagállamok harmonizálhatnák a prostitúciót felőlelő törvényeiket. Javaslatom harmadik lépése az Európa Tanács tagállamai körében megvalósítandó jogközelítés, ami egy Európa-szintű, egységes szabályozási modellt hozna létre, a lehető leghatékonyabbá téve az érintettek emberi jogainak védelmét.

A döntéshozóknak tisztázniuk kell, hogy a prostituáltak körülményeinek javítása vagy az emberkereskedelem elleni küzdelem élvezzen-e a prioritást. Ennek megfelelően az előbbi cél eléréséhez a társadalmi jelenség legalizációjára, utóbbihoz (enyhébb) kriminalizációjára lenne szükség. Álláspontom szerint a lehetőségek hiányában szexuális szolgáltatás nyújtására kényszerülők kiszolgáltatottsága miatt biztosítani kell tevékenységük legális formában való gyakorlásának kereteit, főként az érintettek rendszeres orvosi vizsgálatának garantálása miatt.

VII. Összegzés

A közelmúltban a prostitúcióhoz kapcsolódó ügyekben született nemzetközi bírósági ítéletek egytől egyig rávilágítanak arra a tényre, hogy az emberi jogok érvényesítése e rendkívül komplex területen is nélkülözhetetlen. Ezt szolgálja a hatályos nemzetközi jogforrások jelen dolgozatban megtalálható új, a szakirodalomban eddig nem alkalmazott kategorizálása. A jogforrások besorolása révén több átfedést, illetve hiányosságot azonosítottam a prostituáltak emberi jogi védőhálójában.

De lege ferenda javaslatom annak figyelembevételével alkottam meg, hogy gyakorlatilag minden ország másként szabályozza a prostitúciót, ami komoly jelentőséget ad a tárgykörben megszülető nemzetközi jogforrásoknak. Ennek tudatában két új univerzális- és egy regionális szintű nemzetközi jogforrás megalkotására teszek javaslatot, amelyek feloldják a rabszolgaság és kényszermunka tilalmából levezetett emberkereskedelem tilalmazása, valamint a foglalkozás megválasztásának szabadsága és a munkavállaláshoz való jog közötti összeütközését.

Javaslatommal a prostituáltak emberi jogainak legteljesebb mértékű érvényesítésére törekedtem az emberi méltóság elsődlegességének jegyében, hiszen az emberi méltóság egyenlőségének biztosítása a közérdeken túl valamennyi érintett és áldozattá vált személy jogvédelmét is szolgálja.

1. sz. táblázat

			alanyok			
			kizsákmányolók	Prostituált (munkavállaló)	Prostituált (áldozat)	Gyermek/ korlátozottan cselekvőképes személy
jogforrások	Bűnözés visszaszorítására irányuló	New York-i Egyezmény	x			
		Palermói Protokoll	x			
		2011/36/EU irányelv	x		x	
	Vállalkozás szabadágát biztosító	EUB esetjog		x		
	Áldozatvédelem- centrikus	Varsói Egyezmény			x	
		EJEE és EJEB esetjog			x	
	Gyermek- központú	Gyermekjogi Egyezmény				x
		Lanzarote-i Egyezmény				x
		18/2020. AB határozat				x

Forrás: a szerző

ÁKOS KORPONAI

THE PHENOMENON OF PROSTITUTION IN THE NETWORK
OF HUMAN RIGHTS

(Summary)

This paper provides a new, fundamental rights focused approach to the analysis of the universal and regional sources of law concerning prostitution and prostitution-related offences, with special regard to the case law of the European Court of Human Rights and the European Court of Justice. As an introduction, I analyse the dogmatics of the topic while reflecting on the moral and law enforcement aspects of prostitution as well as portraying the general theories related to the regulation of the phenomenon. Reglementation aims for creating possibilities for women who are legally engaged in prostitution to be under medical supervision, and also to be registered by the police for their own protection. Secondly, the model of prohibition forms an alternative, which calls for criminal prosecution of violators of the general ban on the phenomenon. Also, various combinations of these theories are present worldwide, leading to a greater significance of the sources of international law regarding prostitution.

Following a thorough examination, I create an original classification according to which persons involved in prostitution are in the focus of the relevant sources of international law and consequently identify a number of overlaps and gaps in the human rights safety net of prostitutes. To summarise my consequences I compile a comprehensive table and formulate *de lege ferenda* proposals, bearing in mind the requirement of resolving the conflict between the prohibition of slavery and forced labour in connection to prostitution and the freedom to choose an occupation and right to engage in work.